

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ВАШЕЧКО ЮЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

УДК 631.164.23

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
ОЛІЙНИК Олександр Васильович,
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва
завідувач кафедри фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
КРАСНОРУЦЬКИЙ Олексій Олександрович,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка,
завідувач кафедри організації виробництва, бізнесу
та менеджменту;

доктор економічних наук, професор
ОХРИМЕНКО Ігор Віталійович,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права,
проректор з навчальної та наукової роботи.

Захист відбудеться 10 січня 2020 року о 10.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.859.01 у Сумському національному аграрному університеті за адресою: 40021, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 160, зала засідань вченої ради.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Сумського національного аграрного університету за адресою: 40021, м. Суми, вул. Г. Кондратьєва, 160, корпус економічного факультету.

Автореферат розісланий 09 грудня 2019 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.М. Жмайлов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Досягнення стійкого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування підприємства неможливе без інвестицій в оновлення виробничих потужностей. За таких обставин інвестиційна привабливість відіграє роль ключового елемента, оскільки її рівень залежить від можливостей підприємства відповідати умовам потенційних інвесторів. Формування інвестиційної привабливості для конкретного суб'єкта господарювання відбувається під впливом різноманітних факторів економічного, політичного, екологічного, соціального, природно - кліматичного та територіального характеру. Тож актуальною є проблема пошуку напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств з урахуванням симбіозу чинників, що впливають на неї.

Значний внесок у дослідження змісту поняття “інвестиції” у різних її аспектах, зробили відомі зарубіжні вчені Л. Дж. Гитман, М.Д. Джонк, Дж. Кейнс, П. Массе, Дж.М. Розенберг, П. Самуельсон, В. Шарп. Проблемам теорії і практики інвестиційної діяльності, обґрунтуванню методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств та визначенню факторів, що на неї впливають, присвячено праці вітчизняних вчених, а саме: І.О. Бланка, І.І. Вініченка, П.І. Гайдуцького, С.О. Гуткевич, О.І. Гуторова, Ю.І. Данька, М.І. Кісіля, О.О. Красноручького, П.М. Майданевича, Т.В. Майорової, Л.І. Михайлової, І.В. Охріменка, А.А. Пересади та ін. Разом з тим, беручи до уваги напрацьований досвід та враховуючи дослідження в цій сфері, не достатньо висвітленими залишаються питання щодо обґрунтування економічної сутності інвестиційної привабливості, факторів, що впливають на формування інвестиційної привабливості аграрних підприємств, методичних підходів щодо оцінки інвестиційної привабливості, обґрунтування напрямів зниження інвестиційних ризиків та підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Тому дослідження питання оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств та пошук шляхів її підвищення є надзвичайно актуальними і потребують наукового вирішення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри фінансів Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва за темою «Теоретичні та методологічні засади удосконалення фінансово-кредитного механізму функціонування АПК в умовах глобалізації» (№ державної реєстрації 0116U005460). Роль автора полягає у розробці теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є розробка теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Окреслена мета зумовила вирішення таких завдань:

- з'ясувати сутність та узагальнити економічний зміст категорії «інвестиції» та «інвестиційна привабливість»;
- здійснити класифікацію методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств;
- провести апробацію існуючих методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств;
- оцінити досягнутий рівень та визначити тенденції зміни інвестиційної привабливості аграрних підприємств
- проаналізувати вплив факторів на інвестиційну привабливість аграрних підприємств;
- удосконалити методичні підходи до оцінки чистих інвестицій як одного з основних показників інвестиційної привабливості та результатів діяльності аграрних підприємств;
- окреслити напрями підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств з урахуванням територіальних особливостей;
- обґрунтувати методичні підходи до удосконалення методів оцінки інвестиційних ризиків пов'язаних з підвищенням інвестиційної привабливості окремих видів сільськогосподарської продукції;
- обґрунтувати пропозиції по удосконаленню механізмів державного стимулювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів щодо напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод пізнання економічних процесів і явищ, фундаментальні положення економічної теорії, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджували проблеми підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Для реалізації поставлених у роботі завдань було застосовано сукупність загальнонаукових та специфічних методів: *історичний* (під час вивчення генезису понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість» за певний історичний період), *аналізу і синтезу* (вивчення предмета й об'єкта дослідження, оцінка економічних зв'язків та взаємозалежностей між величиною інвестицій і факторами, що на неї впливають), *абстрактно-логічний* (дослідження сутності поняття «інвестиції» та «інвестиційна привабливість», теоретичне узагальнення результатів дослідження і формування висновків), *монографічний* (поглиблене дослідження методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості на прикладі окремих підприємств), *метод групувань* (виявлення впливу основних факторів на формування інвестиційної привабливості); *математичного вирівнювання* (встановлення тенденцій зміни окремих економічних показників), *графічний* (ілюстрування структури та динаміки економічних показників), *метод нелінійного однофакторного та багатфакторного кореляційно-*

регресійного аналізу (пошук напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств).

Інформаційною базою дослідження слугували чинні законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні й статистичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Головного управління статистики у Харківській області, Департаменту агропромислового розвитку Харківської облдержадміністрації, дані фінансової і статистичної звітності сільськогосподарських підприємств Харківської області, нормативно-довідкова література, наукові публікації вітчизняних та закордонних вчених та власні дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретичних та методичних підходів щодо напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств у сучасних умовах і представлена сукупністю теоретичних та практичних положень, що виносяться на захист, зокрема:

вперше:

- обґрунтовано концептуальні засади методичного підходу до інтегральної оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств, які базуються на врахуванні територіальних особливостей, до яких віднесені розміщення підприємства відносно обласного центру, потенційних центрів збуту та переробки продукції, логістичні особливості та природно-сільськогосподарське районування для виробництва номенклатури агропродовольчої продукції;

удосконалено:

- класифікацію методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємства, яка на відміну від існуючих, передбачає введення нової класифікаційної ознаки: вид інвестора, що включає виділення методики оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств з позиції зовнішнього та внутрішнього інвесторів;

- методичний підхід до визначення чистих інвестицій підприємства який, на відміну від загальноприйнятого методу, базується на обчисленні шляхом віднімання вартості активів на кінець року від вартості активів на початок року;

- оцінку інвестиційної привабливості аграрних підприємств з урахуванням ризику коливання урожайності, яка на відміну від існуючих, базується на визначенні коефіцієнта залишкової варіації, який дає більш достовірні дані щодо рівня коливань і відповідно до рівня ризикованості виробництва та інвестування.

набули подальшого розвитку:

- трактування категорії «інвестиції», що дозволило інтерпретувати їх як всі види грошових, матеріальних та нематеріальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, на певний період з метою збільшення капіталу в майбутньому, отримання прибутку (доходу) та/або іншого ефекту із врахуванням факторів часу в умовах невизначеності та ризику. З'ясовано та обґрунтовано пропозиції по удосконаленню тлумачення

економічного змісту інвестиційної привабливості як системи комплексних характеристик підприємства, як об'єкта інвестування, яка включає сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, і дає підстави для перемоги у конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси на засадах врахування інтересів інвесторів.

- методики оцінки інвестиційної привабливості підприємств, що дозволило визначити, що результати таких оцінок істотно відрізняються в залежності від набору показників і дуже слабо пов'язані з обсягами чистих інвестицій.

- оцінка впливу факторів на формування обсягу приросту чистих інвестицій на 1 га с.-г. угідь, яка на відміну від існуючих, передбачає визначення найбільш вагомих показників: коефіцієнт виробничого потенціалу, коефіцієнт зношення основних засобів, тривалість обороту кредиторської заборгованості, рентабельність виробництва, рівень окупності витрат виручкою, вартість оборотних активів, що припадає на 1 га с.-г угідь, і саме вони повинні враховуватись в методиці оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

- пропозиції щодо удосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності, які передбачають внесення змін до Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» шляхом зменшення вартості інвестиційного проекту, по якому передбачена державна підтримка інвестиційної діяльності, до 100 тис. євро, знизити кількість створення нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, до 25 чоловік - для суб'єктів великого підприємництва; до 10 чоловік - для суб'єктів середнього підприємництва та до 5 чоловік - для суб'єктів малого підприємництва. Встановлення пільгової ставки ПДВ на рівні 7% та передбачення введення знижки на сплату єдиного податку четвертої групи, еквівалентну розміру економії податку на прибуток відповідно до цього Закону, оскільки він заміняє податок на прибуток для сільськогосподарських підприємств платників єдиного податку.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні й практичні положення, висновки і пропозиції, одержані в результаті проведеного дослідження, спрямовані на розв'язання проблем формування та підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Методичні рекомендації до інтегральної оцінки інвестиційної привабливості щодо врахування територіальних та логістичних особливостей розміщення господарства як один з шляхів підвищення інвестиційної привабливості, оцінки рівня ризикованості інвестицій та механізми державного стимулювання інвестиційної діяльності в аграрних підприємствах використовують у діяльності сільськогосподарських підприємств Харківської області (довідка № 08-29/08/1197 від 02.07.2019 р., видана Департаментом агропромислового розвитку Харківської обласної державної адміністрації).

Методичний підхід до визначення чистих інвестицій підприємства шляхом віднімання вартості активів на кінець року від вартості активів на початок року,

а також пропозиція щодо відтворення основних засобів шляхом індексації вартості основних фондів і амортизаційних відрахувань та запровадження системи спеціального збереження і витрат коштів амортизаційного фонду, задля підвищення ролі амортизації як джерела для здійснення інвестицій прийнятий до впровадження підприємствами Сахновщинського району (довідка № 03-11/326 від 20.06.2019 р., видана Управлінням агропромислового розвитку Сахновщинської районної державної адміністрації).

Методичний підхід до оцінки інвестиційної привабливості з урахуванням ризику коливання урожайності, який базується на визначенні коефіцієнта залишкової варіації, який дає більш достовірні дані щодо рівня коливань і відповідно до рівня ризикованості виробництва та інвестування дістав позитивну оцінку та впроваджений в господарську діяльність ТОВ «СК Восток» Ізюмського району Харківської області (довідка № 260 від 21.06.2019 р.). Пропозиції щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства з урахуванням територіальних, логістичних та збутових особливостей виробництва окремих видів продукції використано в господарській діяльності ПП «Агропрогрес» Кегичівського району Харківської області (довідка № 160 від 24.06.2019 р.). Результати досліджень використовуються у навчальному процесі Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва під час викладання дисциплін «Фінанси аграрних підприємств», «Фінансовий менеджмент» (довідка № 01-24/924 від 25.06.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій розв'язано важливе наукове завдання щодо напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Наведені в дисертації наукові положення, висновки та пропозиції належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом власних досліджень. Внесок автора у спільних публікаціях зазначено в загальному списку публікацій в авторефераті.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційного дослідження доповідалися, обговорювалися й отримали позитивну оцінку на таких науково-практичних конференціях: «Економічні, екологічні та соціальні проблеми вугільних регіонів СНД» (м. Краснодар, 20 травня 2011 р.), «Економіка сьогодні: проблеми та шляхи вирішення» (м. Одеса, 25-26 листопада 2011 р.), «Роль інновацій у підвищенні наявного потенціалу країни» (м. Тернопіль, 14-15 грудня 2011 р.), «Облік, контроль та аналіз на підприємствах АПК: стан і перспективи розвитку», (м. Харків, 1-10 квітня 2013 р.), «Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу та фінансів в агропромисловому виробництві», (м. Харків, 9-10 листопада 2016 р.), «Сучасний стан і перспективи розвитку обліку, аналізу та фінансового забезпечення підприємств агропромислового виробництва», (м. Харків, 9-10 листопада 2017 р.), «Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки», (м. Харків, 8–9 листопада 2018 р.); «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів», (м. Харків, 3-4 жовтня 2019

р.), «Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених, студентів, аспірантів», (м. Харків, 25 квітня 2018 р.) та на підсумкових наукових конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів ХНАУ (м. Харків, 2013 – 2019 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 21 наукова праця загальним обсягом 6,99 друк. арк., з яких 19 одноосібних (6,09 друк. арк.). Із загальної кількості публікацій – шість статей опубліковано у наукових фахових виданнях (2,58 друк. арк.), дві статті у закордонних виданнях та виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз (1,36 друк. арк.), 12 тез доповідей на наукових конференціях (2,06 друк. арк.), методичні рекомендації виробництву (1,00 друк. арк.).

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг роботи становить 233 сторінки друкованого тексту, основний обсяг роботи 177 сторінок. Робота містить 32 таблиці (з них 1 займають повну сторінку), 9 рисунків; 36 додатків, що займає 32 сторінки. Список використаних джерел налічує 225 найменувань, розміщений на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, основні завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, визначено наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, особистий внесок автора, наведено дані щодо апробації результатів дослідження, їх опублікування та структури дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні та методичні засади оцінювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств»** узагальнено теоретичні підходи та обґрунтовано пропозиції по удосконаленню економічного змісту категорій «інвестиції» та «інвестиційна привабливість аграрних підприємств», розглянуто класифікацію методик оцінки інвестиційної привабливості та доповнено її новою класифікаційною ознакою, здійснено апробацію методичних підходів до інтегральної оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Дослідження численних теоретичних джерел розуміння сутності категорії «інвестиції» дозволяє трактувати їх як всі види грошових, матеріальних та нематеріальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, на певний період з метою збільшення капіталу в майбутньому, отримання прибутку (доходу) та/або іншого ефекту із врахуванням факторів часу в умовах невизначеності та ризику. На основі дослідження генезису інвестиційної теорії, наукових засад розвитку інвестицій обґрунтовано пропозиції по удосконаленню трактування категорії «інвестиційна привабливість підприємств» як системи комплексних характеристик підприємства, як об'єкта інвестування, яка включає сукупність об'єктивних і

суб'єктивних факторів, і дає підстави для перемоги у конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси на засадах врахування інтересів інвесторів.

До теперішнього часу розроблена значна кількість методик оцінки інвестиційної привабливості, які мають певні переваги та недоліки у випадку їх застосування. Вибір методу оцінки інвестиційної привабливості повинен враховувати певні особливості об'єкта дослідження, масштаб оцінки, регіональну специфіку господарювання, галузеву приналежність об'єкта інвестування та безпосередньо цілі проведення оцінки.

В результаті дослідження встановлено, що коректне використання методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств потребує їх систематизації, зокрема шляхом класифікації. Запропоновано доповнити класифікацію методичних підходів за класифікаційною ознакою: вид інвестора. В межах цієї класифікації доведено доцільність виділенням методики оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств з позицією зовнішнього та внутрішнього інвесторів.

Апробація методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств дала змогу виявити значні розбіжності в оцінках по одним і тим же підприємствам. Набір показників, які включено до певної методики, істотно впливає на кінцевий результат оцінки інтегрального показника інвестиційної привабливості.

В результаті проведення кореляційного аналізу залежності інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства з приростом чистих інвестицій підприємства виявлено відсутність зв'язку між оціночними показниками інвестиційної привабливості підприємства та приростом внутрішніх інвестицій. Таким чином потребує подальшої роботи удосконалення методів оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств та більш глибоке дослідження факторів, що впливають на рівень інвестиційної привабливості підприємства.

У другому розділі «**Оцінка рівня інвестиційної привабливості аграрних підприємств в сучасних умовах господарювання**» оцінено досягнутий рівень інвестиційної привабливості аграрних підприємств, здійснено аналіз впливу факторів на інвестиційну привабливість господарств та удосконалено методичні підходи до визначення чистих інвестицій підприємств.

Дослідження показали, що в Харківській області у галузі сільськогосподарства основна частка інвестицій здійснюється за рахунок власників підприємств та організацій. Тому основні заходи з поліпшення інвестиційного клімату регіону мають бути спрямовані на забезпечення захисту вітчизняних інвесторів та стимулювання їх підприємницької активності. Одним з напрямів сприяння внутрішнього інвестування мають стати банківські кредити та пільгові умови для кредитування великомасштабних аграрних проектів області.

В рамках дослідження здійснена оцінка інвестиційної привабливості сукупності досліджуваних сільськогосподарських підприємств Харківської області за 2017 р.

У результаті розрахунків ми отримали узагальнену таблицю даних, що характеризує інвестиційну привабливість досліджуваних сільськогосподарських підприємств Харківської області, сформовану на основі середньоарифметичного рангу інвестиційної привабливості за трьома методиками, яка містить як оцінку показників з позитивними, так із негативними значеннями (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнений рейтинг рівня інвестиційної привабливості по групі аграрних підприємств Харківської області у 2017 р.

Господарство	Методика 1 Волкової Н.А.	Методика 2 Рудь Л.П.	Методика 3 Вініченка І.І.	Середній рейтинг ІІІ
	Ранг ІІІ	Ранг ІІІ	Ранг ІІІ	Ранг ІІІ
ТОВ "Річленд Інвест"	4	5	4	4,3
СТОВ "Гусарівське"	6	7	3	5,3
АФ "Базаліївський колос" ТОВ	1	14	2	5,7
ТОВ "Агросервіс" ЛТД	3	2	17	7,3
ТОВ "АПК Донець"	7	6	9	7,3
АФ "Лебежанська" ТОВ	5	8	14	9,0
СТОВ "Степове"	11	16	1	9,3
ПП "Агропрогрес"	2	12	16	10,0
ПАТ "Мосьпанівське"	22	1	13	12,0
ТОВ "Агросет"	17	10	10	12,3
П-О СП "Софіївка"	8	28	5	13,7
СТОВ "Маяк"	10	25	7	14,0
ПП "Андріївка"	9	15	21	15,0
ТОВ АФ "Борщівське"	12	23	11	15,3
АФ "Надія" ТОВ	20	3	23	15,3
СТОВ "Протопопівське"	15	27	6	16,0
ПП П-О СП "Рояківка"	13	24	12	16,3
СК "Вітязь"	16	26	8	16,7
ПАТ "Балаклійське ХПП"	23	4	24	17,0
ПСП ім. Щорса	18	21	15	18,0
ДП ДГ "Червоний Жовтень" Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва УААН	19	13	22	18,0
П-О СП "Мажарка"	14	22	19	18,3
ТОВ "АФ "Іванівський лан"	24	11	20	18,3
ТОВ "Новий сад"	25	19	18	20,7
ТОВ "ІАК"Балінвест"	27	9	26	20,7
ДчП "Племінний завод Курганський" ТОВ "Харімпекс"	21	20	25	22,0
ПАТ "Агрофірма "Вербівське"	26	17	28	23,7
ПСП "Схід-авіа-Агро"	28	18	27	24,3

Наявність протиріч у даних двох видів оцінок свідчить про те, що наведені методики не дозволяють достатньо точно та об'єктивно охарактеризувати інвестиційну привабливість підприємств.

Здійснивши оцінку інвестиційної привабливості досліджуваної групи підприємств Харківської області за трьома методичними підходами, отримали рейтинг інвестиційної привабливості групи підприємств, за яким лідируючі

позиції посіли ТОВ "Річленд Інвест", СТОВ "Гусарівське" Балаклійського району та АФ"Базаліівський колос" ТОВ Чугуївського району Харківської області.

Напрацювання конкретних рекомендацій потребує всебічного дослідження факторів та особливостей впливу на формування інвестицій та оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств. За допомогою методу групувань нами здійснено дослідження впливу факторів на обсяг чистих інвестицій на 1 га с.-г. угідь на прикладі 28 досліджуваних аграрних підприємств Харківської області у 2012-2017 рр.

В якості групувальної ознаки визначено приріст необоротних та оборотних активів на 1 га с.-г. угідь у 2013-2017 рр. Обсяг чистих інвестицій на 1 га с.-г. угідь сформовано за 2013-2017 рр., а фактори – за 2012-2016 рр. Оскільки вважаємо, що на обсяг інвестицій в поточному періоді впливають результати діяльності за попередній. Тому, вважаємо за доцільне при визначенні інвестиційної привабливості підприємства враховувати показники діяльності за попередній період.

Врахування того факту, що метод групування не дає характеристики кількісного зв'язку між розміром інвестицій на 1 га с.-г. угідь і величиною фактора, призвело до необхідності здійснити аналіз впливу факторів на інвестиційну привабливість підприємств за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. В якості результативного показника (y) прийнято приріст необоротних та оборотних активів на 1 га с.-г. угідь в гривнях у досліджуваних аграрних підприємствах Харківської області за 2013-2017 рр., а в якості факторів – 37 незалежних змінних, серед яких відібрані найбільш вагомі чинники. На основі однієї залежної і 37 незалежних змінних було здійснено покроковий кореляційно-регресійний аналіз з поетапним виключенням найменш значимого фактора з моделі. Значимість (суттєвість) факторів оцінювалася за t -критерієм Стюдента. Завершальним етапом вважалось досягнення всіма вагомими факторами значення t -критерію $\geq 2,0$. В результаті покрокового кореляційно-регресійного аналізу було відібрано фактори, які найбільш суттєво впливають на приріст інвестицій на 1 га с.-г. угідь.

Так виявлено, що найбільш істотними факторами, що впливають на обсяг приросту інвестицій на 1 га с.-г. угідь є коефіцієнт виробничого потенціалу, коефіцієнт зношення основних засобів, тривалість обороту кредиторської заборгованості, рівень окупності витрат виручкою, вартість оборотних активів, що припадає на 1 га с.-г. угідь, тис. грн і саме вони повинні враховуватись в методиці оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств. У результаті нами було сформовано економіко-математичну модель залежності приросту необоротних і оборотних активів на 1 га с.-г. угідь від п'яти найбільш значимих факторів.

$$y = -17811,37 - 39054,47x_1 - 54357,45x_2 - 41,59x_3 + 75600,40x_4 + 1428,49x_5 \quad (1)$$

де y – приріст необоротних і оборотних активів, грн/га;
 x_1 – коефіцієнт виробничого потенціалу;

x_2 – коефіцієнт зношення основних засобів;

x_3 – тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів;

x_4 – рівень окупності витрат виручкою;

x_5 – вартість оборотних активів, що припадає на 1 га с.-г. угідь, тис. грн.

Аналізуючи статистичні параметри отриманого рівняння, можемо стверджувати, що між результативним і деякими змінними факторами (коефіцієнт виробничого потенціалу; коефіцієнт зношення основних засобів; тривалість обороту кредиторської заборгованості, днів) існує зворотний зв'язок, тобто при збільшенні змінних показників значення результативного фактора буде зменшуватися, а з іншими – прямий, тобто при збільшенні фактора, збільшуватиметься обсяг приросту інвестицій на 1 га с.-г. угідь.

В побудованій нами моделі коефіцієнт множинної кореляції R дорівнює 0,903, що свідчить про високу тісноту зв'язку. Коефіцієнт множинної детермінації R^2 становить 0,815. Це означає, що 81,5 % варіації приросту чистих інвестицій на 1 га с.-г. угідь у досліджуваних підприємств обумовлено впливом факторів, включених в рівняння (1). Побудована модель є статистично надійною, значущою як у цілому, так і за окремими коефіцієнтами регресії.

За результатами дослідження методичного підходу до визначення чистих інвестицій аграрних підприємств доведено, що традиційна методика їх розрахунку на основі віднімання від обсягу валових інвестицій суми амортизаційних відрахувань у практичній діяльності підприємств часто призводить до хибних висновків. Запропоновано методичний підхід з визначення чистих інвестицій на основі розрахунку приросту необоротних та оборотних активів (табл. 2).

Таблиця 2

Чисті інвестиції (ЧІ) у досліджуваних аграрних підприємствах Харківської області у 2017 р., тис.грн

Підприємство	Капітальні інвестиції	Фінансові інвестиції	Нарахована амортизація	Приріст оборотних активів (ОА)	Приріст необоротних активів (НА)	ЧІ (визначені класичним методом)	ЧІ (визначені як приріст НА+ОА)
ПАТ "Агрофірма "Вербівське"	1303	14091	9545	22737	-21001	28 586	1736
ПАТ "Балаклійське ХПП"	12264	23441	6154	5458	1339	35 009	6797
ПСП "Схід-Авіа-Агро"	5621	44230	1714	-49825	18021	-1 688	-31804
ТОВ "АПК Донець"	12927	0	2591	33743	2152	44 079	35895
ТОВ "Агросервіс" ЛТД	62025	0	11472	-8272	47199	42 281	38927
ТОВ АФ"Іванівський Лан"	18107	0	2968	13137	-35939	28 276	-22802
АФ "Надія" ТОВ	46795	0	4517	2577	26449	44 855	29026

Апробація даного підходу на даних групи досліджуваних сільськогосподарських підприємств Харківської області показала, що запропонований методичний підхід дозволяє точно та достовірно визначити обсяг чистих інвестицій підприємства та може використовуватися для подальших розрахунків та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Вважаємо, що даний метод буде більш реально висвітлювати обсяг чистих інвестицій і стан інвестиційної діяльності підприємств.

У третьому розділі – **«Напрями підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств»** визначено, що основними напрямками підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств є врахування логістичних, територіальних особливостей та природно-сільськогосподарського районування. Обґрунтовано, методичний підхід до підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств з урахуванням мінімізації ризиків виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції. Окреслено пропозиції по удосконаленню механізмів державного стимулювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Для пошуку шляхів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств та досягнення високого рівня ефективності інвестицій нами було висловлена вихідна гіпотеза, яка полягала в тому, що інвестиційна привабливість аграрних підприємств, а отже, і інвестиційна привабливість виробництва окремих видів продукції для різних територій, формується в залежності від місця розташування та природно-сільськогосподарського районування.

Дослідження показали, що віддаленість від обласного центру як найбільшого ринку збуту сільськогосподарської продукції, а також віддаленість від крупних переробних підприємств відіграє важливу роль у формуванні інвестиційної привабливості сільськогосподарської продукції. Логістична складова займає чільне місце серед факторів формування інвестиційного клімату сільського господарства області.

В дослідженні, ми оперували величиною виробничих витрат на окремі види товарної продукції, оскільки, по суті виробничі витрати – це реально здійсненні підприємством інвестиції. Тож, опосередковано, ми можемо вести мову про напрями інвестицій по тенденції зміни виробничих витрат на виробництво окремих видів продукції. Здійснивши кореляційно-регресійний аналіз залежності виробничих витрат на виробництво зернових на 1 га посівів від відстані районного центру до обласного ми отримали наступні значення. Найбільш швидкими темпами зростали виробничі витрати по зерновим у підприємствах першої групи (табл. 3).

Рівняння регресії показує, що у підприємствах, розташованих до 60 км від обласного центру, виробничі витрати зростали на 1136,1 грн/га, у другій групі – на 1074,1 грн/га, в третій – на 1068,3 грн/га. Не велика, але все ж таки є перевага для вирощування зернових поблизу обласного центру. Знову ж таки, повертаючись до складової витрат на логістику, підприємства першої групи мають змогу заощаджувати на витратах на доставку засобів виробництва, які здебільшого постачаються з обласного центру, і тим самим, на заощадженні кошти, нарощувати виробництво. Аналогічні дослідження було проведено по іншим видам сільськогосподарської продукції.

Таке ж важливе місце належить природно-кліматичним умовам районів Харківської області, адже в результаті дослідження виявлено тісний взаємозв'язок між природно-сільськогосподарським районуванням та обсягом

виробничих витрат на 1 га с.-г. угідь як індикатора інвестиційної привабливості окремих видів сільськогосподарської продукції.

Таблиця 3

Кореляційний аналіз залежності виробничих витрат на 1 га с.-г. угідь на вирощування зернових від відстані від районного центру до обласного в аграрних підприємствах Харківської області

Групи районів за відстанню від районного центру до обласного, км	Кількість районів у групі	Рівняння регресії	Коефіцієнт кореляції
до 60,0	8	$y = 1136,1x + 376,02$	0,8987
61-120	10	$y = 1074,1x + 368,28$	0,8976
понад 121	9	$y = 1068,3x + 327,77$	0,8733
в середньому по Харківській області	27	$y = 1078,4x + 399,34$	0,8888

Нами доведено, що для сучасних економічних систем розрахункового коефіцієнта варіації не дає можливості достовірно визначити рівень ризику. Оскільки, йде розвиток, і чим бурхливіший цей розвиток, тим вищий коефіцієнт варіації. Таким чином, при визначенні ризикованості інвестиційного проекту за допомогою традиційного коефіцієнта варіації, завуальовано отримуємо вищий рівень ризику, оскільки даний показник не враховує тенденцію зміни досліджуваної ознаки. Як тоді уникнути даної суперечності, невілювати зростання та адекватно визначити рівень інвестиційного ризику? Найбільш раціонально з цією метою використовувати коефіцієнт залишкової варіації, який на відміну від традиційного коефіцієнта варіації, визначається не від середнього значення досліджуваної ознаки, а від розрахункового, яке віддзеркалює тенденцію зміни.

Апробація зазначеного методичного підходу на прикладі сільськогосподарських підприємств районів Харківської області дозволила встановити, що за коефіцієнтом залишкової варіації урожайності зернових та зернобобових культур (без кукурудзи) всі досліджувані підприємства відносяться до групи з середнім рівнем ризику, але найменш ризикованим є виробництво зернових у підприємствах Барвінківського району ($K_{\text{зал.вар.}} = 11,6\%$), а з найбільшим рівнем ризику – у підприємствах Коломацького району (22,9%). З низьким рівнем ризику виробництво насіння соняшника встановлено у сільськогосподарських підприємствах Балаклійського району (3,5%), високий рівень ризику зафіксовано у господарствах Нововодолазького району (29,2%). Аналогічні дослідження також було проведено і на прикладі інших видів сільськогосподарської продукції.

Обґрунтовано, що з метою підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств та розширення меж застосування положень Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» доцільно внести зміни до зазначеного Закону, а саме зменшити розмір інвестиційних проектів, по яким передбачена державна підтримка інвестиційної діяльності, до 100 тис. євро, бо

навіть 500 тис. євро велика сума для сільськогосподарського підприємства; знизити кількість створених нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, до 25 чоловік - для суб'єктів великого підприємництва; до 10 чоловік - для суб'єктів середнього підприємництва та до 5 чоловік - для суб'єктів малого підприємництва.

Для підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств обґрунтовано доцільність зниження ставки ПДВ на сільськогосподарську продукцію до 7% і запропоновано передбачити знижку по сплаті єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських підприємств платників єдиного податку, на величину податкової пільги по сплаті податку на прибуток, оскільки він заміняє податок на прибуток для сільськогосподарських підприємств платників єдиного податку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні обґрунтовано теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо оцінки та напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Результати досліджень дають підстави сформулювати такі висновки.

1. Узагальнення теоретичних засад та підходів до розуміння основних понять дозволяє трактувати інвестиції як всі види грошових, матеріальних та нематеріальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, на певний період з метою збільшення капіталу в майбутньому, отримання прибутку (доходу) та/або іншого ефекту із врахуванням факторів часу в умовах невизначеності та ризику. На основі дослідження теоретичних аспектів з'ясовано та обґрунтовано пропозиції по удосконаленню тлумачення економічного змісту інвестиційної привабливості як системи комплексних характеристик підприємства, як об'єкта інвестування, яка включає сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, і дає підстави для перемоги у конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси на засадах врахування інтересів інвесторів.

2. Доведено, що коректне використання методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств потребує їх систематизації, зокрема шляхом класифікації. Запропоновано доповнити класифікацію методичних підходів за класифікаційною ознакою: вид інвестора. В межах цієї класифікації доведено доцільність виділення методики оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств з позиції зовнішнього та внутрішнього інвесторів.

3. В ході апробації різноманітних методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств встановлено, що результати таких оцінок істотно відрізняються в залежності від обраного набору показників і дуже слабо пов'язані з обсягами чистих інвестицій, здійснюваних підприємствами в середньостроковій перспективі.

На основі середньоарифметичного рангу інвестиційної привабливості аграрних підприємств за трьома досліджуваними методиками найвищий рейтинг інвестиційної привабливості у 2017 р. отримали ТОВ "Річленд Інвест" та СТОВ

"Гусарівське" Балаклійського району та АФ "Базаліівський колос" ТОВ Чугуївського району.

4. Встановлено, що досягнутий рівень інвестиційної привабливості України в цілому й аграрної галузі зокрема є досить низьким, але має тенденцію до підвищення. Основними факторами, що формують негативний інвестиційний імідж держави для іноземних інвесторів є політична нестабільність, військові дії, корупція, недосконале законодавство. Визначено, що частка сільського господарства у ВВП країни протягом 2010-2017 рр. зросла до 10,2%. За обсягом освоєних капітальних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство у 2017 р. Харківська область посіла 5 місце. Проведений аналіз кількості освоєних капітальних інвестицій по підприємствах районів Харківської області показав, що у 2017 р. лідируючі позиції займають підприємства Харківського та Дергачівського районів. Встановлено, що висока питома вага соняшника в структурі посівних площ та низька щільність поголів'я тварин не веде до підвищення інвестиційної привабливості підприємства, а навпаки знижує її.

5. В результаті дослідження впливу факторів на інвестиційну привабливість аграрних підприємств за допомогою кореляційно-регресійного аналізу визначено, що найбільш істотними факторами, що впливають на обсяг приросту інвестицій на 1 га с.-г. угідь є коефіцієнт виробничого потенціалу, коефіцієнт зношення основних засобів, тривалість обороту кредиторської заборгованості, рентабельність виробництва, рівень окупності витрат виручкою, вартість оборотних активів, що припадає на 1 га с.-г угідь і саме вони повинні враховуватись в методиці оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Так, збільшення рівня зносу основних засобів на одиницю веде до зменшення приросту чистих інвестицій на 1 га с.-г. угідь на 54357,45 грн. Збільшення тривалості обороту кредиторської заборгованості на один день призводить до зниження кількості чистих інвестицій підприємства на 41,59 грн. Показник вартості оборотних активів, що припадає на 1 га с.-г угідь має прямий зв'язок і за умови зростання показника одиницю збільшує обсяг приросту чистих інвестицій підприємства на 1428,49 грн.

6. Обґрунтовано пропозиції по удосконаленню методичного підходу до оцінки чистих інвестицій аграрних підприємств як одного з основних показників інвестиційної привабливості. Доведено, що класичний метод їх розрахунку шляхом віднімання від обсягу валових інвестицій суми амортизаційних відрахувань може призводити до хибних висновків щодо обсягу реально здійснених інвестицій. Так, у ТОВ АФ "Іванівський Лан" Чугуївського району розмір чистих інвестицій, визначених традиційним способом у 2017 р. дорівнює 28276 тис.грн, а чисті інвестиції визначені як приріст необоротних та оборотних активів складають від'ємну величину 22802 тис.грн. Запропоновано здійснювати обчислення чистих інвестицій шляхом розрахунку приросту необоротних та оборотних активів за звітний період.

З метою підвищення надійності оцінок інвестиційної привабливості запропоновано проводити індексацію вартості основних засобів й

амортизаційних відрахувань, а також запровадити систему спеціального збереження і витрат коштів амортизаційного фонду для інвестиційних цілей.

7. Встановлено, що з урахуванням логістичних особливостей та природно-кліматичних умов найбільш інвестиційно привабливими для виробництва зернових є сільськогосподарські підприємства районів розташованих до 60 км від обласного центру та підприємства степового східного району. Інвестиційно привабливим вирощування цукрових буряків буде для сільськогосподарських підприємств Вовчанського, Коломацького, Краснокутського та Балаклійського районів Харківської області. Вкладання інвестицій в виробництво молока буде доцільне в сільськогосподарські підприємства Балаклійського, Дворічанського, Ізюмського, Куп'янського районів.

8. Обґрунтовано пропозиції по удосконаленню методів оцінки інвестиційних ризиків пов'язаних з підвищенням інвестиційної привабливості окремих видів сільськогосподарської продукції, який базується на визначенні коефіцієнта залишкової варіації, що дає більш достовірні дані щодо рівня коливань і відповідно до рівня ризикованості виробництва та інвестування. Апробація зазначеного методичного підходу на прикладі аграрних підприємств районів Харківської області дозволила встановити, що за коефіцієнтом залишкової варіації урожайності зернових та зернобобових культур (без кукурудзи) всі досліджувані підприємства відносяться до групи з середнім рівнем ризику, але найменш ризикованим є виробництво зернових у підприємствах Барвінківського району ($K_{\text{зал.вар.}} = 11,6\%$), а з найбільшим рівнем ризику – у підприємствах Коломацького району (22,9%). З низьким рівнем ризику виробництво насіння соняшника встановлено у сільськогосподарських підприємствах Балаклійського району (3,5%), високий рівень ризику зафіксовано у господарствах Нововодолазького району (29,2%).

9. Запропоновано, внести зміни до Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», зокрема шляхом зменшення вартості інвестиційного проекту, по якому передбачена державна підтримка інвестиційної діяльності, до 100 тис. євро, знизити кількість створених нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, до 25 чоловік - для суб'єктів великого підприємництва; до 10 чоловік - для суб'єктів середнього підприємництва та до 5 чоловік - для суб'єктів малого підприємництва.

З метою підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств обґрунтовано доцільність зниження ставки ПДВ на сільськогосподарську продукцію до 7% і запропоновано передбачити введення знижки на сплату єдиного податку четвертої групи, еквівалентну розміру економії податку на прибуток відповідно до цього Закону, оскільки він замінює податок на прибуток для сільськогосподарських підприємств платників єдиного податку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Якушина Ю.В. Показники та критерії формування інвестиційної привабливості аграрних підприємств. *Вісник Макіївського економіко-гуманітарного інституту* : зб. наук. праць. Макіївка: МЕРІ, 2012. №11 (24). С. 80-85.
2. Вашечко Ю.В. Методи оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 2. С. 305-317.
3. Вашечко Ю.В. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах кризи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 7. С. 290-296.
4. Вашечко Ю.В. Теоретичні аспекти визначення сутності категорій «інвестиції» та «інвестиційна привабливість підприємств». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 19. Ч.1. С.52-56.
5. Вашечко Ю.В. Чисті інвестиції та методи їх визначення. *Інвестиції: практика та досвід* : наук.-практ. журн. 2018. № 12. С. 90-93.
6. Вашечко Ю.В. Напрями підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2019. 2(80), С.32-36.

Стаття у науковому фаховому виданні, включеного до міжнародних наукометричних баз:

7. Вашечко Ю. В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств та їх класифікація. *Молодий вчений*. 2016. №12.1(40). С. 668-672.

Стаття у науковому виданні іншої держави:

8. Олійник О.В., Вашечко Ю.В. Оцінка інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств з урахуванням ризиків коливання урожайності. *Österreichisches Multiscience Journal*. 2018. № 13. Ч. 1. С. 12-18. (особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні методичного підходу до оцінки рівня ризикованості шляхом розрахунку коефіцієнта залишкової варіації).

Праці апробаційного характеру:

9. Якушина Ю.В. Формування та шляхи підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. *Економічні, екологічні та соціальні проблеми вугільних регіонів СНД* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Краснодар, 20 травня 2011 р.). м. Краснодар, 2011. С. 55-58.
10. Якушина Ю.В. Перешкоди на шляху інвестування аграрного сектора. *Економіка сьогодні: проблеми та шляхи вирішення* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25-26 листопада 2011 р.). Одеса: у 2-х частинах, «Центр економічних досліджень та розвитку», 2011. 41. С. 76-78.

11. Якушина Ю.В. Інвестиційні ресурси сільськогосподарських підприємств: пріоритети залучення та механізми реалізації. *Роль інновацій у підвищенні наявного потенціалу країни* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 14-15 грудня 2011 р.) . Тернопіль : Крок, 2011. Ч.ІІ. С. 280-282.

12. Якушина Ю.В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. *Підсумкова наук. конф. професорсько-викладацького складу, наук, працівників, аспірантів, здобувачів*, (м. Харків, 22-25 січня 2013 р.) X. : ХНАУ, 2013. С. 453-455.

13. Вашечко Ю.В. Фактори формування інвестиційної привабливості аграрних підприємств. *Облік, контроль та аналіз на підприємствах АПК: стан і перспективи розвитку*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції, (Харків, 1-10 квітня 2013 р.). Харків : ХНАУ, 2013. С. 41-44.

14. Вашечко Ю.В. Інвестиції в сільське господарство України. *Матеріали підсумк. наук. конф. професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів*. (Харків, 23-24 березня 2016 р.) : ХНАУ, 2016. Ч. I. С. 35-36.

15. Олійник О.В., Міщенко В.С., Вашечко Ю.В. Класифікація методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості об'єктів інвестування. *Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу та фінансів в агропромисловому виробництві, присвяченої 200-річчю ХНАУ ім. В.В. Докучаєва* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 9-10 листопада 2016 р.). Харків, 2016. С. 118-121 (*автору належить розробка класифікаційної ознаки: вид інвестора*).

16. Вашечко Ю.В. Оцінка інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств . *Сучасний стан і перспективи розвитку обліку, аналізу та фінансового забезпечення підприємств агропромислового виробництва* : матеріали Міжнародної наук.-практ.конфер. (Харків, 9-10 листопада 2017 р.). Харків, 2017. С. 185-187.

17. Вашечко Ю.В. Методичні підходи до визначення чистих інвестицій. *Матеріали підсумк. наук. конф. професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів*, (Харків, 13-14 березня 2018 р.), X.: ХНАУ, 2018. С. 29-31.

18. Вашечко Ю.В. Економічна сутність категорії «інвестиційна привабливість підприємств». *Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції молодих вчених, студентів, аспірантів*, (Харків, 25 квітня 2018 р.). X.: ХНАУ, 2018. С. 79-81.

19. Вашечко Ю.В. Формування інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств з урахуванням територіальних особливостей . *Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки*: матеріали Міжнародної наук.-практ.конфер. (м. Харків, 8–9 листопада 2018 р.), X.: ХНАУ, 2018. С. 206-209.

20. Вашечко Ю.В. Удосконалення нормативного забезпечення інвестиційної діяльності в аграрному секторі. *Матеріали підсумк. наук. конф. професорсько-викладацького складу, здобувачів наукових ступенів*, (Харків, 19-20 березня 2019 р.). ХНАУ, 2019. Ч. II. С.35-37.

Інші видання:

21. *Вашечко Ю.В.* Методичні рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О.В. Олійника. Харків : ХНАУ, 2019. 19 с.

АНОТАЦІЯ

Вашечко Ю.В. Інвестиційна привабливість аграрних підприємств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» – Сумський національний аграрний університет, м. Суми, 2019.

Досліджено теоретико-методичні та практичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Доповнено класифікацію методик оцінки за класифікаційною ознакою – вид інвестора. Здійснено апробацію методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Оцінено досягнутий рівень і тенденції зміни інвестиційної привабливості аграрних підприємств України та Харківської області. Визначено основні фактори, що найбільш істотно впливають на обсяг приросту чистих інвестицій підприємства. Удосконалено методичні підходи до визначення чистих інвестицій аграрних підприємств.

Окреслено напрями підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств з урахуванням територіальних особливостей та мінімізації ризиків. Обґрунтовано пропозиції по удосконаленню механізмів державного стимулювання інвестиційної привабливості аграрних підприємств.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, чисті інвестиції, залишкова варіація, логістика, державне регулювання, фактори інвестиційної привабливості підприємств.

АННОТАЦИЯ

Вашечко Ю.В. Инвестиционная привлекательность аграрных предприятий. - Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук (доктора философии) по специальности 08.00.04 «Экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности)» - Сумской национальной аграрный университет, г. Сумы, 2019.

Исследованы теоретико-методические и практические аспекты оценки инвестиционной привлекательности аграрных предприятий. Дополнена классификация методик оценки классификационным признаком - вид инвестора. Осуществлена апробация методических подходов к оценке инвестиционной привлекательности аграрных предприятий.

Оценен достигнутый уровень и тенденции изменения инвестиционной привлекательности аграрных предприятий Украины и Харьковской области. Определены основные факторы, наиболее существенно влияющие на объем

прироста чистых инвестиций предприятия. Усовершенствованы методические подходы к определению чистых инвестиции аграрных предприятий.

Определены направления повышения инвестиционной привлекательности аграрных предприятий с учетом территориальных особенностей и минимизации рисков. Обоснованы предложения по совершенствованию механизмов государственного стимулирования инвестиционной привлекательности аграрных предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, чистые инвестиции, остаточная вариация, логистика, государственное регулирование, факторы инвестиционной привлекательности предприятий.

SUMMARY

Vashechko Yu.V. Investment attractiveness of agricultural enterprises. - Qualifying scientific work as the manuscript.

Thesis for a degree of Candidate of Economic Sciences (Doctor of Philosophy) on speciality 08.00.04 – «Economics and management of enterprises (by types of economic activity)» – Sumy National Agrarian University, Sumy, 2019.

The theoretical, methodological and practical aspects of the increase of investment attractiveness of agricultural enterprises have been researched. The conceptual and categorical apparatus of clarification of the essence of the economic categories «investment» and «investment attractiveness» has been improved. On the basis of theoretical aspects research, proposals on the improvement of the interpretation of the economic content of investment attractiveness as a system of complex characteristics of an enterprise as an investment object, which includes a set of objective and subjective factors, and gives grounds for winning a competitive struggle for investment resources on the basis of taking into account the investors interests were clarified and justified.

It is founded that agricultural production as an object of business has some specific features, and accordingly the assessment of investment attractiveness must also take into account these features. It is proved that most techniques can not be used for agriculture; they are unsuitable and can lead to false conclusions. Based on the review of methodological approaches to the estimation of investment attractiveness, estimation methods for several features have been systematized. The classification is supplemented by a classification feature from the position of choosing a methodology for estimating the investment attractiveness of an enterprise depending on the internal and external investor.

The approbation of methodical approaches to assessing the investment attractiveness of agricultural enterprises has been made. It is founded that the selected set of indicators that are part of a specific estimation methodology affects the final rating of the investment attractiveness of an enterprise. The lack of connection between the estimation indicators of investment attractiveness of the enterprise and the growth of net investments was revealed. It is founded that the achieved level of investment attractiveness of Ukraine in general and the agrarian sector, in particular, is rather low, but tends to increase. The analysis of several capital investments of enterprises of the districts of Kharkiv region showed that in 2017 the enterprises of Kharkiv and Dergachi districts occupy the leading positions. It was established that the high proportion of sunflower in the structure of crops and the low density of livestock does not lead to an increase in the investment attractiveness of the enterprise,

but rather reduces it. Based on the average arithmetic rank of investment attractiveness by the three investigated methods the rating of investment attractiveness of the investigated agricultural enterprises of the Kharkiv region has been determined.

The influence of factors on the investment attractiveness of agricultural enterprises through correlation and regression analysis has been investigated. It is proved that the most significant factors influencing the volume of growth of investments per 1 hectare of agricultural land is the coefficient of production potential, the coefficient of depreciation of fixed assets, the duration of the turnover of accounts payable, the profitability of production, the level of payback of expenses by revenue, the value of circulating assets, per hectare of agricultural land and these should be taken into account in the estimation methodology of the investment attractiveness of agricultural enterprises.

The methodical approach to estimating net investments of agricultural enterprises as one of the main indicators of investment attractiveness has been improved. It is proposed to calculate net investments by calculating the growth of non-current and current assets. The proposed methodological approach on the materials of the investigated agricultural enterprises of the Kharkiv region has been tried and its reliability has been established. It is determined that the main directions of increasing the investment attractiveness of agricultural enterprises are the consideration of logistic, territorial features and natural and climatic conditions. It is established that the remoteness from the regional centre as the largest market for agricultural products, as well as the remoteness from large centres of processing product, affects the formation of the investment attractiveness of certain types of agricultural products. The close relationship between natural and agricultural zoning and the volume of production costs per 1 hectare of agricultural land as an indicator of investment attractiveness of certain types of agricultural products has been revealed.

The proposals on improving the mechanisms of state incentives for investment attractiveness of agricultural enterprises have been substantiated. It is proposed to amend the Law of Ukraine "On stimulation of the investment in priority economic sectors to promote employment opportunities" which will increase the investment attractiveness of agricultural enterprises. The expediency of establishing a favorable tax rate for agricultural enterprises at the level of 7% has been substantiated, so that the tax liability should correspond to the sum of the tax credit and accordingly it would not be necessary to transfer funds to the budget and thus save for investments and by imposing privileges in taxation with the single tax of the fourth type.

Keywords: investments, investment attractiveness, net investments, residual variation, logistics, state regulation, factors of investment attractiveness of enterprises.

